

Сл. гл. РС број 52/09

На основу члана 54. Закона о сточарству ("Службени гласник Републике Српске", број 34/06), члана 69. ст. 1. и 2. и члана 82. став 2. Закона о републичкој управи ("Службени гласник Републике Српске", бр. 118/08 и 11/09), министар пољопривреде, шумарства и водопривреде,
д о н о с и

ПРАВИЛНИК О КВАЛИТЕТУ СВЈЕЖЕГ СИРОВОГ МЛИЈЕКА

I ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим правилником прописују се захтјеви које у погледу квалитета мора задовољити свјеже сирово млијеко (у даљем тексту: сирово млијеко) при откупу, начин испитивања његовог квалитета, услови које морају испуњавати лабораторије за испитивање квалитета сировог млијека и критеријуми и начин утврђивања цијене.

Члан 2.

(1) Откупљивати се може сирово млијеко којем је утврђен квалитет.

(2) Сматра се да је квалитет сировог млијека утврђен ако је испитивање обавила овлашћена лабораторија на прописаном броју узорака, у складу са одредбама овог правилника.

II ОСНОВНИ ЗАХТЈЕВИ КВАЛИТЕТА МЛИЈЕКА

Члан 3.

(1) Сирово млијеко је природни секрет млијечне жлијезде, добијено редовном и непрекидном мужом једне или више здравих и правилно храњених крава, оваца или коза, коме није ништа додато или одузето и није загријавано на температури преко 40⁰С.

(2) Сирово млијеко мора да потиче од музних животиња које до порода имају најмање 30 дана, или је од порода прошло више од осам дана.

(3) Сирово млијеко, зависно од врсте музних животиња од којих је добијено, разврстава се као кравље, овчије и козије млијеко.

Члан 4.

(1) Сирово млијеко мора имати својствен изглед, боју, мирис и укус.

(2) Сирово млијеко мора најкасније два сата након muže бити охлађено на температури до највише 4⁰С.

Члан 5.

Кравље млијеко мора задовољавати сљедеће услове квалитета:

- а) да садржи најмање 3,2% млијечне масти,
- б) да садржи најмање 3,0% бјеланчевина,
- в) да садржи најмање 8,5% суве материје без масти,
- г) да му је густоћа од 1,028 до 1,034 g/cm на температури од 20 °C,
- д) да му је степен киселости од 6,6 до 6,8 SH, а рН вриједност од 6,5 до 6,7,
- ђ) да му тачка мржњења није виша од -0,517°C и
- е) да му је резултат алкохолне пробе са 72% етилним алкохолом негативан.

Члан 6.

Овчије млијеко мора задовољавати сљедеће услове квалитета:

- а) да садржи најмање 4,00% млијечне масти,
- б) да садржи најмање 3,8% бјеланчевина,
- в) да садржи најмање 9,5% суве материје без масти,
- г) да му је густоћа од 1,034 до 1,042 g/cm на температури од 20°C,
- д) да му је степен киселости од 8 до 12 SH, а рН вриједност од 6,5 до 6,8,
- ђ) да му тачка мржњења није виша од -0,560°C.

Члан 7.

Козије млијеко мора да задовољи сљедеће услове квалитета:

- а) да садржи најмање 2,8% млијечне масти,
- б) да садржи најмање 2,5% бјеланчевина,
- в) да садржи најмање 7,5% суве материје без масти,
- г) да му је густоћа од 1,024 до 1,040 g/cm на температури од 20°C,
- д) да му је степен киселости од 6,5 до 8 SH, а рН вриједност од 6,4 до 6,7,
- ђ) да му тачка мржњења није виша од -0,540°C.

Члан 8.

(1) Сирово млијеко не смије да садржи резидуе који имају фармаколошко или хормонално дјеловање, те антибиотике, пестициде, детерџенте и друге материје које мијењају органолептичка својства млијека.

(2) Сирово млијеко не смије садржавати механичке нечистоће.

(3) Сирово млијеко не смије садржавати додате количине воде.

Члан 9.

(1) Сирово млијеко, које ће се у даљној преради термички обрађивати у погледу стандарда хигијенске исправности, укупног броја микроорганизама и соматских ћелија у 1 ml сировог млијека мора задовољити захтјеве наведене у Табели 1, која је у Прилогу овог правилника и чини његов саставни дио.

(2) Млијеко стандардног квалитета у погледу укупног броја микроорганизама и соматских ћелија у 1 ml млијека из става 1. овог члана примјењиваће се од 1. јануара 2010. године.

III УЗИМАЊЕ УЗОРАКА ЗА ИСПИТИВАЊЕ КВАЛИТЕТА СИРОВОГ МЛИЈЕКА

Члан 10.

(1) Узимање узорака за испитивање квалитета сировог млијека (у даљем тексту: узимање узорака) обавља за то оспособљено лице.

(2) Оспособљавање лица из става 1. овог члана спроводи лабораторија овлашћена од Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде (у даљем тексту: Министарство).

(3) Узимање узорака за испитивање присуства резидуа може обављати осим оспособљеног лица из става 1. овог члана и овлашћено лице мљекаре у присуству произвођача.

Члан 11.

Узимање узорака и поступак са њима мора бити у складу са стандардом BAS EN ISO 707:2008 Млијеко и млијечни производи – Упутство за узорковање.

Члан 12.

(1) Узимање узорака сировог млијека обавља се сваки мјесец на откупним мјестима, најмање два пута од сваког испоручиоца појединачно, методом случајног избора и то:

- а) два за утврђивање садржаја млијечне масти,
- б) два за утврђивање садржаја бјеланчевина,
- в) један за утврђивање укупног броја бактерија,
- г) један за утврђивање броја соматских ћелија,
- д) један за утврђивање тачке мржњења и
- ђ) један за утврђивање појаве резидуа.

(2) Откупљивач сировог млијека може приликом откупа испитивати појаву резидуа у откупљеном сировом млијеку, мјестима откупа и код произвођача.

(3) Ако се испитивањем утврди појава резидуа у сировом млијеку прије испоруке у мљекару, откупљивач сировог млијека узме узорак из свих расхладних уређаја на откупним мјестима и фармама гдје је сирово млијеко сабирано, те након тога код свих произвођача који су испоручили сирово млијеко у расхладне уређаје у којима је утврђена позитивна реакција на резидуе.

Члан 13.

(1) Адекватно узимање узорака и даљи поступак с њима су послови овлашћене лабораторије и мљекара, односно организатора откупа.

(2) Послови овлашћене лабораторије из става 1. овог члана су:

а) припрема бочице за узорковање са конзервансом, сталцима и бар код наљепницама и транспорт истих од лабораторије до мљекара, односно сједишта организатора откупа,

б) транспорт узорака од мљекара, односно сједишта организатора откупа до лабораторије

и

в) анализа узорака сировог млијека и достава резултата анализе Министарству, мљекарама, односно организаторима откупа и произвођачима.

(3) Послови мљекара, односно организатора откупа из става 1. овог члана су:

а) узимање узорака,

б) транспорт узорака у адекватном расхладном режиму од мјеста узимања узорака до мљекаре, односно сједишта организатора откупа и

в) адекватно чување истих до момента преузимања од стране овлашћене лабораторије.

(4) Стручну координацију послова из става 3. овог члана вршиће представници овлашћене лабораторије.

(5) Анализа сировог млијека у овлашћеној лабораторији плаћа се сходно договору између произвођача и мљекара, односно организатора откупа.

IV ИСПИТИВАЊЕ КВАЛИТЕТА СИРОВОГ МЛИЈЕКА

Члан 14.

(1) Испитивање квалитета сировог млијека (у даљем тексту: испитивање) обавља се референтним, стандардним и рутинским методама.

(2) Референтна метода испитивања користи се у референтној лабораторији за провјеру резултата испитивања која је обављена стандардним или рутинским методама.

(3) Стандардна метода испитивања користи одобрене мјерне уређаје за испитивање.

(4) Рутинска метода испитивања користи се у случајевима када се не може организовати испитивање стандардном методом.

Члан 15.

(1) Испитивање обавља лабораторија мјерним уређајима.

(2) Тачност обављених испитивања из става 1. овог члана провјерава се референтним методама у референтној лабораторији.

Члан 16.

(1) Појединачни и просјечни резултати испитивања, садржај млијечне масти и бјеланчевина утврђују се процентуалним вриједностима од два децимална мјеста.

(2) Из појединачних резултата добијених анализом израчунава се за сваки мјесец, користећи аритметичку средину, просјечан садржај млијечне масти и бјеланчевина у сировом млијеку.

(3) Из појединачних резултата добијених током испитивања задња два мјесеца, израчунава се користећи геометријску средину, просјечан број микроорганизама.

(4) Из појединачних резултата добијених испитивањем током задња три мјесеца, израчунава се користећи геометријску средину, просјечан број соматских ћелија.

(5) Тачка мржњења одређује се вриједношћу која се изражава у $^{\circ}\text{C}$ (степенима Целзијуса).

Члан 17.

Лабораторија доставља сваки мјесец произвођачу и мљекари, односно организатору откупа млијека појединачне резултате испитивања, те њихове просјечне вриједности.

Члан 18.

Ако се испитивање због оправданих разлога не може обавити на броју узорака из члана 12. овог правилника, просјечна вриједност израчунаће се користећи расположиве податке два претходна испитивања.

Члан 19.

(1) Ако се испитивањем броја микроорганизама и соматских ћелија утврде просјечне вриједности више од оних прописаних чланом 23. овог правилника, лабораторија извјештава о томе произвођача и откупљивача сировог млијека, као и надлежног ветеринарског инспектора.

(2) Ако откупљивач испитивањем утврди појаву резидуа о томе ће обавијестити лабораторију, те јој доставити узорке млијека за све произвођаче код којих је утврђена појава резидуа.

(3) Лабораторија обавјештава ветеринарску инспекцију уколико утврди појаву резидуа у сировом млијеку.

(4) Сирово млијеко код којег је утврђена појава резидуа не смије се даље откупљивати.

(5) Произвођачу ће бити дозвољена поновна испорука сировог млијека када потврдом издатом од надлежне ветеринарске инспекције, а на основу лабораторијског налаза, докаже да сирово млијеко више не садржи резидуе.

Члан 20.

(1) Ако се испитивањем утврди да је сировом млијеку додана вода, откупљивач може обуставити откуп таквог млијека.

(2) Произвођачу ће бити дозвољена поновна испорука сировог млијека након петнаест дана, или прије ако то откупљивач одреди.

Члан 21.

(1) Лабораторија је дужна да води евиденцију о датумима узимања узорака, конзервирања, методи и датуму испитивања, те о добијеним резултатима.

(2) Евиденција из става 1. овог члана чува се двије године.

V РАЗВРСТАВАЊЕ СИРОВОГ МЛИЈЕКА

Члан 22.

Званични резултати лабораторијског испитивања квалитета свјежег сировог млијека услов су за остваривање права на новчане подстицаје за производњу млијека.

Члан 23.

(1) Лабораторија разврстава сирово млијеко зависно од просјечног броја микроорганизама и соматских ћелија у класе на сљедећи начин:

- а) разврставање сировог млијека у класе у периоду до 31. децембра 2009. године, врши се према Табели 2, која је у Прилогу овог правилника и чини његов саставни дио и
- б) разврставање сировог млијека у класе у периоду од 1. јануара 2010. године, врши се према Табели 3, која је у Прилогу овог правилника и чини његов саставни дио.

VI УСЛОВИ КОЈЕ ТРЕБА ДА ИСПУНИ ЛАБОРАТОРИЈА

Члан 24.

Овлашћење за обављање испитивања даје се лабораторији која је регистрована за обављање те дјелатности код надлежног суда или је у саставу правног субјекта регистрованог за обављање такве дјелатности, а испуњава и друге услове прописане овим правилником.

Члан 25.

Лабораторија мора имати посебне радне просторије за:

- а) преузимање и адекватно складиштење узорака,
- б) смјештај уређаја и инструмената за испитивање,
- в) смјештај хемикалија, лабораторијске опреме и суђа,
- г) прање и сушење лабораторијске опреме и суђа и
- д) обраду резултата и припрему извјештаја.

Члан 26.

Лабораторија мора осигурати систем узимања узорака млијека прописан у члану 11. овог правилника, те располагати мјерним уређајима из члана 15. овог правилника, инструментима и другом опремом за испитивање која је усаглашена се научним и технолошким нивоима.

Члан 27.

Лабораторија мора имати писана упутства за спровођење испитивања, те за употребу и рад свих мјерних уређаја и инструмената који се користе за припрему и испитивање узорака.

Члан 28.

(1) Лабораторија мора имати у радном односу стручно оспособљене раднике и то:

- а) најмање једног радника са завршеним дипломским студијама пољопривредног, ветеринарског, технолошког или хемијског смјера и двије године радног искуства,

б) раднике четвртог степена образовања пољопривредни, ветеринарски или хемијски техничари, оспособљени за рад на одговарајућим пословима – број радника примјерен обиму рада лабораторије и

в) помоћно особље према обиму рада лабораторије.

(2) Налазе испитивања потписује овлашћено лице – шеф лабораторије.

Члан 29.

Лабораторија подноси Министарству захтјев за добијање овлашћења, уз који прилаже:

а) извод из регистра надлежног суда,

б) доказ о просторним условима смјештаја,

в) доказ о квалитетном систему узимања узорака,

г) попис мјерних уређаја, инструмената и техничке опреме и

д) доказ о стручној оспособљености и броју запослених.

Члан 30.

(1) Испуњавање прописаних услова за добијање овлашћења из члана 29. овог правилника, утврђује стручна комисија коју именује министар пољопривреде, шумарства и водопривреде.

(2) Комисија обавља преглед, након чега саставља записник с приједлогом о овлашћењу.

(3) На основу записника и приједлога комисије Министарство издаје рјешење о овлашћењу.

(4) Министарство води евиденцију овлашћених лабораторија.

Члан 31.

Ако лабораторија не испуњава услове прописане овим правилником, Министарство ће рјешењем одузети овлашћење и брисати је са пописа овлашћених лабораторија.

VII УТВРЂИВАЊЕ ЦИЈЕНЕ МЛИЈЕКА

Члан 32.

(1) Основну цијену једног литра сировог млијека задовољавајућег квалитета прописаног овим правилником уговарају произвођач и мљекара на основу новчаних вриједности јединица масти и бјеланчевина.

(2) Укупна цијена сировог млијека добије се кад се основна цијена усклади с класом из члана 23. овог правилника.

Члан 33.

Обрачун основне цијене сировог млијека обавља се на основу процентуалног удјела млијечне масти и бјеланчевина (45:55), те њихове јединичне новчане вриједности према формули:

ОЦМ = (М х в1) + (Б х в2), гдје је:

ОЦМ = основна цијена сировог млијека,

М = % масти у млијеку,

Б = % бјеланчевина у млијеку,

в1 = новчана вриједност масне јединице, коју уговарају произвођач и мљекара,

в2 = новчана вриједност јединице бјеланчевина, коју уговарају произвођач и мљекара.

Члан 34.

(1) Основна цијена сировог млијека усклађује се коришћењем исправке вриједности за млијеко задовољавајућег квалитета (3,7% млијечне масти и 3,2% бјеланчевина за кравље, 6,0% млијечне масти и 4,0% бјеланчевина за овчије, односно 3,5% млијечне масти и 2,6% бјеланчевина за козије млијеко), зависно од класе у коју је разврстано у погледу броја микроорганизама, а за кравље млијеко и на основу броја соматских ћелија, на сљедећи начин:

а) у периоду до 31. децембра 2009. године, према Табели 4 која је у Прилогу овог правилника и чини његов саставни дио и

б) у периоду од 1. јануара 2010. године, према Табели 5 која је у Прилогу овог правилника и чини његов саставни дио.

(2) При одређивању исправке вриједности сирово млијеко разврстава се у ону класу код које је утврђена нижа вриједност, односно већи број соматских ћелија или микроорганизама.

Члан 35.

Ако млијеко садржи више од 4,5% млијечне масти и 4% бјеланчевина, обрачунава се као да оно има 4,5% млијечне масти и 4% бјеланчевина.

Члан 36.

(1) Свјеже сирово млијеко без утврђених параметара квалитета прописаних овим правилником не може се откупљивати.

(2) Мљекаре су дужне да врше откуп, пријем и обрачун цијене сировог млијека у складу са одредбама овог правилника и о томе сваком произвођачу издају обрачун. У обрачуну морају бити наведени сви утврђени параметри у млијеку, те обрачуната цијена млијека из које се јасно види како су поједини параметри учествовали у цијени млијека.

(3) Откупљивач има право искључити из откупа произвођача млијека уколико млијеко не задовољава основним захтјевима квалитета млијека из овог правилника.

VIII ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 37.

Ступањем на снагу овог правилника престаје да важи Правилник о квалитету свјежег сировог млијека ("Службени гласник Републике Српске", бр. 117/06, 1/07 и 45/07).

Члан 38.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Српске".

Број:

МИНИСТАР

Датум:

Др Радивоје Братић

Прилог:

Табела 1 – Дозвољен број микроорганизама и соматских ћелија у 1 ml сировог млијека

Врста млијека	Геометријски просјек	
	Број микроорганизама у 1 ml млијека	Број соматских ћелија у 1 ml млијека
Млијеко	≤ 200.000	≤ 400.000
Овчије и козије млијеко	≤ 1.500.000	

Табела 2 – Разврставање сировог млијека у класе у периоду до 31. децембра 2009. године

МЛИЈЕКО			ОВЧИЈЕ И КОЗИЈЕ МЛИЈЕКО	
Класа	Соматске ћелије/ml	Микроорганизми/ml	Класа	Микроорганизми /ml
E	≤ 300.000	≤ 200.000	E	≤ 1.500.000
I	300.001 - 400.000	200.001 - 500.000	I	≤ 2.000.000
II	400.001 - 500.000	500.001 - 800.000	II	≤ 3.000.000
III	500.001 - 800.000	800.001 - 1.500.000	III	≤ 6.000.000
IV	> 800.000	> 1.500.000	IV	> 6.000.000

Табела 3 – Разврставање сировог млијека у класе у периоду од 1. јануара 2010. године

МЛИЈЕКО			ОВЧИЈЕ И КОЗИЈЕ МЛИЈЕКО	
Класа	Соматске ћелије/ ml	Микроорганизми / ml	Класа	Микроорганизми / ml
E	≤ 300.000	≤ 80.000	E	≤ 1.000.000
I	300.001 - 400.000	80.001 - 200.000	I	≤ 1.500.000
II	400.001 - 500.000	200.001 - 400.000	II	≤ 2.000.000
III	500.001 - 800.000	400.001 - 800.000	III	≤ 4.000.000
IV	> 800.000	>800.000	IV	> 4.000.000

Табела 4 – Усклађивање основне цијене млијека у периоду до 31. децембра 2009. године

МЛИЈЕКО			ОВЧИЈЕ И КОЗЈЕ МЛИЈЕКО		ИСПРАВКА (стимулација мљекаре)
Класа	Соматске ћелије/ml	Микроорганизми/ml	Класа	Микроорганизми/ml	
E	≤ 300.000	≤ 80.000	E	≤ 1.000.000	x 1,15 (+15%)
I	300.001 - 400.000	80.001 - 200.000	I	≤ 1.500.000	x 1,05 (+5%)
II	400.001 - 500.000	200.001 - 400.000	II	≤ 2.000.000	x 1,00 (0%)
III	500.001 - 800.000	400.001 - 800.000	III	≤ 4.000.000	x 0,90 (-10%)
IV	> 800.000	>800.000	IV	> 4.000.000	x 0,80 (-20%)

Табела 5 – Усклађивање основне цијене млијека у периоду од 1. јануара 2010. године

МЛИЈЕКО			ОВЧИЈЕ И КОЗИЈЕ МЛИЈЕКО		ИСПРАВКА (стимулација мљекаре)
Класа	Соматске ћелије/ml	Микроорганизми/ml	Класа	Микроорганизми/ml	
E	≤ 300.000	≤ 80.000	E	≤ 1.000.000	x 1,15 (+15%)
I	300.001 - 400.000	80.001 - 200.000	I	≤ 1.500.000	x 1,05 (+5%)
II	400.001 - 500.000	200.001 - 400.000	II	≤ 2.000.000	x 1,00 (0%)
III	500.001 - 800.000	400.001 - 800.000	III	≤ 4.000.000	x 0,90 (-10%)
IV	> 800.000	>800.000	IV	> 4.000.000	x 0,80 (-20%)